FOLKTANDVÅRDEN REGION DALARNA

Godkänt
2026-06-25

Versionsnummer
4.0

Giltigt t.o.m
2029-07-01

Diarienummer

Barn som far illa

Folktandvården Dalarna

RamBarnStöd

Barn som far illa finns inom alla samhällsklasser och fenomenet är oftast en väl bevarad hemlighet inom den inre kretsen kring barnet.

Barn kan utsättas för många olika typer av skadlig behandling:

- Fysisk misshandel
- Fysisk vanvård
- Psykisk misshandel
- Psykisk försummelse
- Sexuellt utnyttjande
- Exploatering
- Bevittna våld
- Latent våld/hot om våld
- Hedersrelaterat våld och förtryck/könsstympning/tvångsäktenskap
- Dental försummelse/neglekt

Upprättat av Norman Marie b /Centrum oral rehabilitering /Falun
Godkänt av Knöös Sofia /Folktandvårdens kansli /Falun
För verksamhet Tandvårdsförvaltning
Dokumentsamling Patienten FTV; RamBarn

Hur vet jag att ett barn far illa?

Vanligast, och också svårast att ”bevisa”, är den psykiska försummelsen. Fysiska skador är lättare att se. De psykiska symptomen hos barnet vid samtliga fall av övergrepp kan bestå i ett avvikande kontaktbeteende, ängslan och rädsla, självdestruktivitet samt depression. Sociala störningar i form av, skolfrånvaro, drogmissbruk, promiskuitet, självdestruktivitet med mera kan vara en reaktion på övergrepp. Likaså kan ett överdrivet lugn, passivitet hos barnet eller en påtaglig foglighet vara tecken på att barnet far illa.

Vad skall jag göra vid misstanke om att ett barn far illa?

Enligt Socialtjänstlagen har vårdpersonal skyldighet att genast anmäla till social myndighet om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialtjänsten behöver ingripa till ett barns skydd. Tandvårdspersonal är per definition verksamma inom hälso-och sjukvård och omfattas därmed av anmälningsplikten. Som verksam inom tandvården måste du därför både vara uppmärksam på barnets situation och beredd att agera om du uppfattar att ett barn far illa.

För mer stöd se Socialstyrelsens dokument Anmälan till socialtjänsten vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa - Socialstyrelsen

Direktlänk till dokumentet :
Anmäla oro för barn

För Folktandvårdens personal: se INTRA om Barnkonventionen Anmälan om missförhållande som rör barn - Region Dalarna Intranät för mer information.

Inga anonyma anmälningar

Anmälningar som baseras på information du fått i din yrkesroll kan inte göras anonymt.

Det räcker alltså med misstanke om att ett barn far illa.

Vi har ingen som helst skyldighet - och skall inte heller - försöka utreda hur, vem som varit inblandad och varför barnet har farit illa. Det sköts av Socialtjänsten. Naturligtvis skall det inte röra sig om lösa rykten eller antaganden. Men när vi misstänker att ett barn far illa på grund av vad barnet har berättat vid anamnesupptag och undersökning eller på grund av våra kliniska fynd, måste detta anmälas

Sekretesslagen säger att: ”sekretess hindrar inte heller att uppgift lämnas till annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning”. Detta gäller fall med anmälningsskyldighet som vid misstanke om att ett barn far illa.

Kan jag som behandlare få stöd? Kontakta avdelningen för Pedodonti

Det är alltid svårt att stå inför dessa problem; vi blir chockade, illa berörda och ibland rädda. Dessutom är situationen ovan för oss varför det är bra att diskutera problemet med någon som har distans till det. Om du misstänker att ett barn far illa kan avdelningen för Pedodonti stå till tjänst som rådgivare och samtalspartner. Där har man distans till fallet och kan därmed se andra saker och ge råd vad gäller frågor, hantering, dokumentation med mera. Det är bra att diskutera bedömningar, uppkomna skador, vem man kan vända sig till och hur man går till väga. Det är bra att tala med någon som har tidigare erfarenhet av liknande ärenden.

Varningssignaler

- Otrygga barn, relationsproblematik
- Kväljningar
- Trauma
- Missbruk hos förälder

- Förälder med psykisk sjukdom
- Uteblivande/Återbud
- Dental försummelse

När jag misstänker att ett barn far illa

Börja gärna med att direkt skriva ned minnesanteckningar, för egen del, av vad som har framkommit eller skett. Låt annan personal göra likadant oberoende av dig. Dessa anteckningar kan vara bra att ha vid framtida diskussioner.

Dokumentera eventuella synliga fysiska skador med röntgen, foton (med linjal bredvid skadan) och anteckningar i journalen.

Bedöm om barnet står inför ett pågående hot, är barnet trygg med den vuxen som följt barnet till kliniken?

Bedömer du att barnet och föräldrar behöver mer stöd? Vilka kontaktar med socialtjänst/ barnavårdscentral har barnet sedan tidigare? Är föräldrarna positiva till att vi kontaktar dessa instanser för att diskutera patientens situation och där initiera ny kontakt?

Uteblir barnet från besök på kliniken?

Skriv brev 1 med två veckors svarsfrist och om vårdnadshavare då inte kontaktat kliniken sänds brev 2 med rekommenderad post och två veckors svarsfrist. Brevmallar till brev 1 och brev 2 finns inlagda i T4. Dessa brev skall individanpassas vid varje tillfälle brev skickas.

Om föräldrar inte hörts av fyra veckor efter brev 2 sänts till vårdnadshavare skrivs orosanmälan till Socialtjänsten.

Konsultation med Socialtjänsten

Skulle ni vilja rådgöra med någon utanför tandvården kan man ringa till socialtjänsten och fråga vad de anser - det är då viktigt att varken nämna barnets eller övriga familjens namn eller personnummer. Socialtjänsten kan ge råd i hur vi som behandlare skall fortsätta. Detta tar dock inte bort vår skyldighet att anmäla i de fall vi känner oro för ett barn. Som stöd inför kontakten med Socialtjänsten, hänvisas anställda inom landstinget Dalarna till:
”Råd inför konsultation med socialtjänsten angående barn som misstänks fara illa”

Orosanmälan

En anmälan skall vara skriftlig och sakligt redogöra för händelsen och de fynd som gjorts. I brådskande fall kan anmälan göras muntligen per telefon och denna anmälan kan sedan kompletteras med en skriftlig anmälan. Alla kliniker, privata såväl som folktandvårdskliniker, skall ha tydliga rutiner kring hur en orosanmälan görs. Det är viktigt att samtliga personalkategorier är väl förtrogna med klinikens rutiner då all tandvårdspersonal har anmälningsplikt. Olika anmälningsblanketter för orosanmälan finns, anställda inom region Dalarna använder blankett som finns på Intra, se länk nedan. För privata vårdgivare kan socialförvaltningens egna anmälningsblanketter på respektive kommuns hemsida användas alternativt kan Svenska Tandläkarförbundets blankett användas.

När en kommun har en e-tjänst för orosanmälningar kan denna med fördel användas. Skriv då ut ett exemplar för Region Dalarnas diarieföring.

När du skriver en anmälan uteslut egna värderingar, beskriv objektivt vilka fynd som gjorts och vilka uppgifter som lämnats av barn och/eller vårdnadshavare. Vid orosanmälningar gällande uteblivanden eller dental försummelse (omfattande kariesskador) beskriv tydligt vad uteblivna besök eller omfattande kariessjukdom innebär för barnet. Det vill säga att barnet inte får den vård som hen har rätt till, löper risk för infektioner och värk samt att barnet inte får sina basala behov av hygienrutiner och god kosthållning tillgodosedda.

Anmälan skall vara underskriven med namn och tjänstetitel.

För Folktandvården Dalarna gäller följande:

1. Använd blanketten som finns på sidan Anmälan om missförhållande som rör barn - Region Dalarna Intranät altnerativt kommunens elektroniska blankett
2. Skriv ut och signera anmälan
3. Originalet skickas till socialtjänsten i kommunen där barnet är boende.En kopia på anmälan skickas i ett slutet kuvert i ett cirkulationskuvert, märkt med Diariet, Landstingshuset, Falun. Viktigt att anmälan skickas omgående. På det slutna kuvertet anges: ”obs! sekretess enligt 25 kap 1 § OSL”.
4. Vid okänd boendekommun sänds anmälan skyndsamt till socialtjänsten i kommunen anmälan har upprättats.
5. När orosanmälan görs så lägg in åtgärdskod 192. Följande text kommer då att synas i journalen ”Brev 3. Diarieförd enligt rutin”. Separat daganteckning med diarienummer behöver inte göras när åtgärdskod läggs in

I alla fall utom då vi misstänker att familjemedlem utsatt barnet för övergrepp/hot bör familjen informeras om att vi gjort/kommer göra en orosanmälan. Boka gärna tid för ett samtal med föräldrarna tillsammans med arbetskamrat som också träffat barnet tidigare. Då ges möjlighet för er som vårdpersonal att informera om att ni är oroat er för barnet och att ni gör orosanmälan för att hjälpa barnet och familjen.

Observera!

I de fall du misstänker att förälder utsatt barnet för övergrepp/hot skall INTE föräldrar informeras utan Socialtjänsten bör kontaktas akut per telefon (112).

Telefonnummer till Dalarnas kommuners växel som kopplar vidare till socialtjänst under kontorstid (under icke kontorstid kontaktas Socialjouren via 112):

Avesta	0226-64 53 44	Mora	0250-26 000
Borlänge	0243-740 00	Orsa	0250-55 23 50
Falun	023-830 00	Rättvik	0248-702 20
Gagnef	0241-152 15	Smedjebacken	0240-66 03 35
Hedemora	0225-342 52	Säter	0225-551 65
Leksand	0247-801 83	Vansbro	0281-75 000
Ludvika	0240-860 00	Älvdalen	0251-313 00
Malung-Sälen	0280-183 34		

Dental försummelse/ annan omsorgssvikt

- Utred orsak rörande patientens tandstatus
- Ge individuella råd runt munhygien och kostrutiner
- Om fortsatt dental försummelse/annan omsorgssvikt: inled dialog med vårdnadshavare runt vilket stöd som familjen behöver, har familjen kontakt med Socialtjänsten?
- Samtal bör utgå ifrån tandvårdspersonalens vilja att vilja hjälpa barnet och familjen, bekräfta föräldrarnas i deras vilja att vara bra föräldrar.
- Vid ÅB/UB vilket leder till att ni inte får barnet till kliniken:
- sänd brev 1 och vid behov brev 2, se bilagor. Om ni fortfarande inte får patienten till kliniken bör orosanmälan göras.

Trauma där anamnes inte stämmer/misstanke om misshandel

- Be patienten själv berätta hur skadan gått till. Skriv ned barnets och vårdnadshavares redogörelse.
- Dokumentera skador med foton (linjal läggs bredvid skadan för att dokumentation av skadans storlek) och röntgen. Finns gamla skador?
- Egna minnesanteckningar
- Vem är förövare? Är förövaren med till kliniken?
- Vid pågående hotbild – kontakta omedelbart Socialtjänsten och gör muntlig anmälan!

Alkohol/droger

Om barn eller tonåringar visar tecken på påverkan av alkohol eller droger skall alltid en orosanmälan göras.

Vid annat destruktivt beteende (självskadebeteende etc.) ring gärna till Avd för Pedodonti och rådgör kring fortsatt handläggning av patienten.

Din intuition!

Det räcker med en misstanke om att ett barn far illa.

Ofta är det små tecken som väcker ens misstanke och oro, lita på din intuition i dessa fall och anmäl.

Vi är skyldiga att anmäla vid misstanke och behöver aldrig - och ska inte - försöka bevisa eller utreda något.

Referenser

För all tandvårdspersonal:
Anmälan till socialtjänsten vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa - Socialstyrelsenlstyrelsen.se
med sökning ”Barn som far illa”

För Folktandvårdens personal:
INTRA om Anmälan om missförhållande som rör barn - Region Dalarna Intranät